

Motion till riksdagen 2016/17:3146

av **Olof Lavesson m.fl. (M)**

Reformer för en bättre hbtq-politik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lagstiftningen om hatbrott och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvidga straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp i brottsbalken till att även omfatta könsidentitet och könsuttryck och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvidga tryck- och yttrandefrihetsbrotten hets mot folkgrupp till att även omfatta könsidentitet och könsuttryck och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kunskapen om hatbrott kopplade till sexuell läggning och könsidentitet och förmågan att beivra sådana och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka arbetet mot diskriminering kopplat till könsidentitet, könsuttryck och sexuell läggning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om översyn av diskrimineringslagen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hedersrelaterade brott och hedersproblematik och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om våld i nära relationer och jourhem och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en hbtq-strategi och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hbtq-frågor i skolan och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en moderniserad familjeförsäkring och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om adoption och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regler gällande de barn som tillkommer via surrogatarrangemang utomlands, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag som möjliggör surrogatmoderskap i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förutsättningslöst utreda om smittskyddslagen är ändamålsenlig vad gäller informationsplikten och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om blodgivning och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder kopplade till könsbyte och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åldersgräns för könsbyte och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om äldre hbtq-personer och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om idrottsrörelsen och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges utrikes-, EU- och biståndspolitik ska spela en viktig roll i att stärka hbtq-personers rättigheter och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige har under senare år blivit bättre för hbtq-personer. Vi har bland annat fått en ny enhetlig diskrimineringslag, infört könsneutrala äktenskap, avskaffat tvångssteriliseringarna för den som vill genomgå könsbyte och givit hbtq-personer rätt att adoptera. Dessutom har i mångt och mycket attityderna i samhället blivit mer toleranta.

Moderaternas utgångspunkt är att alla människor ska ha samma möjlighet att förverkliga sin fulla potential, och ingen ska tvingas att hållas tillbaka av fördomar och diskriminering. Vår ambition är att Sverige ska vara ett av världens bästa länder att leva i för hbtq-personer och att vi ska fortsätta att vara ett land som går före. Men även om vi som land kommit längre än många andra kvarstår fortfarande mycket att göra för att säkerställa lika rättigheter och möjligheter för alla också i praktiken.

Fortfarande finns områden där samhället brister och åtgärder krävs. Det handlar till exempel om att välfärdens alla delar, såsom skolorna och hälso- och sjukvården, ska fungera väl för alla och motarbeta diskriminering. Det handlar om att säkerställa att familjelagstiftningen är modern och främjar inkludering och icke-diskriminering. Det handlar om bättre möjligheter att bilda familj. Det handlar om att stärka skyddet och rättigheterna för att ytterligare säkerställa att lagstiftningen är optimal för att motverka förtryck och våld mot hbtq-personer.

Alla människor måste kunna leva sina liv utan att behöva dölja sin sexuella läggning, sin könsidentitet eller sitt könsuttryck på grund av rädsla för att utsättas för diskriminering, våld eller andra kränkningar. Moderaterna verkar för ett samhälle där

det råder samma förutsättningar för var och en oavsett sexuell läggning eller könsidentitet att utifrån eget intresse och förmåga vara fullt inkluderad i samhället och i praktiken likabehandlas.

Förstärkt skydd och förstärkta rättigheter

Skyddet mot diskriminering och arbetet mot hatbrott stärktes under alliansregeringen. Inom flera delar av samhället, såsom rättsväsendet, pågår kontinuerligt arbete mot diskriminering och hatbrott. Men hbtq-personer är dessvärre alltfjämt utsatta för hatbrott och diskriminering. Därför vill Moderaterna se ytterligare skärpning av lagstiftningen, i synnerhet när det gäller könsidentitet och könsuttryck.

I ett fritt och öppet samhälle ska man kunna leva med och älska vem man vill och kunna uttrycka sin könsidentitet. Dessvärre ser verkligheten inte alltid ut så. Det finns människor som provoceras av andras kärlek eller könsidentitet. Det finns dessutom de som går över gränsen – som hotar, kränker och misshandlar personer på grund av deras sexuella läggning, etniska tillhörighet eller religion.

Fördomar som bitit sig fast, okunskap och bristande respekt kan få allvarliga konsekvenser och är ett problem som måste tas på stort allvar. Samhället måste tydligt visa att diskriminering av hbtq-personer i alla lägen är fel och oacceptabelt.

Flera undersökningar pekar på problem med diskriminering och hatbrott. Bland unga homosexuella och bisexuella var det, enligt en undersökning av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUFC), 65 procent av kvinnorna och 48 procent av männen som de senaste tre månaderna hade blivit bemötta på ett kränkande sätt på grund av sin sexuella läggning. Även en stor andel av transpersonerna, 41 procent, uppgav att de upplevde att de blivit utsatta för kränkande behandling de senaste tre månaderna. Tre av fyra unga män i hbtq-målgrupperna uppgav (MUFC) att de har utsatts för homofobiska hatbrott. Flertalet av dessa har också utsatts upprepade gånger. Dessutom finns betydande problem med hedersproblematik och diskriminering. Skyddet för brottsutsatta måste bli bättre.

Stärkt rättsligt skydd kopplat till könsidentitet och könsuttryck

Trygghet ska gälla alla och inte lämna någon utanför. Bestämmelserna om hatbrott bör reformeras på så sätt att könsuttryck och könsidentitet uttryckligen omfattas av lagstiftningen. Även lagen om hets mot folkgrupp behöver uppdateras.

Bestämmelsen om hets mot folkgrupp finns i brottsbalken, men för att den även ska omfatta hets som förekommer i grundlagsskyddade medier såsom tryckta skrifter och radio- och tv-sändningar samt på webbsidor med grundlagsskydd har den även tagits in i tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens brottskataloger. Som en del av det starka, svenska skyddet för tryck- och yttrandefriheten måste ett brott finnas med i dessa brottskataloger för att vara straffbart om det begås i grundlagsskyddade medier. Varje förändring av dessa brottskataloger utgör således en grundlagsändring.

En fråga som uppmärksammas är det straffrättsliga skyddet för transpersoner, som inte idag omnämns bland de grupper eller personkretsar som omfattas av hetslagstiftningen. Moderaterna anser att även hets mot personer som motiveras av personernas könsuttryck och/eller könsidentitet ska omfattas av lagstiftningen om hets mot folkgrupp. Det skulle innebära ett förstärkt skydd.

En utredning som alliansregeringen tillsatte den 31 juli 2014 ser bland annat över frågan om huruvida personer som diskrimineras på grund av könsidentitet eller könsuttryck borde omfattas av tryckfrihetsförordningens, yttrandefrihetsgrundlagens och brottsbalkens bestämmelser om hets mot folkgrupp. Det är angeläget att hets- och hatbrott motverkas, och samhällets ställningstagande kring detta bör vara tydligt. Eftersom ändringar i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen kräver två likalydande beslut med ett riksdagsval emellan kan en regeländring tidigast träda i kraft efter riksdagsvalet 2018. När utredningens arbete är slutfört bör därför frågan om inkludering av transpersoner i nämnda bestämmelser hanteras på sådant sätt att det första av de två likalydande besluten kan fattas i god tid före 2018 års val.

Mer kunskap om hatbrott inom rättsväsendet och bland allmänheten

För att bekämpa hatbrotten mot hbtq-personer krävs utöver lagstiftningsändringar även värderingsförändringar, mer kunskap och uppdaterade arbetsmetoder. Därför är det välkommet att förbättringar av arbetet mot hatbrott har skett inom flera områden. Riktlinjer har exempelvis utarbetats av riksåklagaren för att bekämpa hatbrott. Dessa tydliggör att alla brott med eventuella hatbrottsmotiv ska utredas och prioriteras. Förundersökningar om hatbrott ska alltid ledas av en åklagare så snart någon skäligen misstänkt för brottet har identifierats.

Men mer behöver göras. I Sverige anmäls cirka 5 000 hatbrott varje år. Över 600 rör brott kopplade till sexuell läggning eller könsidentitet. Personuppkläringen är låg. Ett stort problem är att hatbrotten inte alltid tas på tillräckligt stort allvar. Det leder till att människor inte alltid vill anmäla. Kunskapen om hatbrotten är inte tillräcklig, vare sig inom rättsväsendet eller bland allmänheten. Det krävs därför ett mer omfattande arbete mot just hatbrotten.

Det är angeläget att arbeta förebyggande med att tidigt involvera unga i diskussioner om attityder och värderingar – och information om hatbrottslagstiftningen. Det krävs ett tydligare fokus på dem som utsätter andra för hatbrott och hur sådan brottslighet kan motverkas på ett tidigt stadium. För att sprida budskapet om hur lagstiftningen ser ut krävs utbildning som når breda grupper, till exempel i skolor, i föreningar och hos myndigheter.

Migrationsverket, som för många människor är den första myndighetskontakten i Sverige, kan exempelvis informera nyanlända om hatbrott. I detta arbete är det viktigt att också betona hatbrott kopplade till sexuell läggning och könsidentitet.

I dag bedöms enligt polisen ett stort antal hatbrott felaktigt som mängdbrott. Det gör också att brotten prioriteras lägre än om det hade varit fråga om ett brott med hatbrottsmotiv. Vid polisanmälan är det viktigt att målsäganden signalerar att man utsatts för ett hatbrott, men det krävs också att polisen blir bättre på att upptäcka att det handlar om ett hatbrott. Det kan polisen göra genom att exempelvis ställa frågor på ett sådant sätt att ett eventuellt hatbrottsmotiv träder fram. Vi välkomnar det arbete som redan görs av polisen och andra myndigheter och vill att detta stärks.

Förstärkt arbetet mot diskriminering

Ett effektivt arbete mot diskriminering är avgörande för att öka samhörigheten i samhället och för att stärka människors frihet och trygghet. Det är också viktigt för att skapa förutsättningar för fler att nå sin fulla potential. Skyddet mot diskriminering har under senare år stärkts, men hbtq-personer är dock alltjämt en utsatt grupp i samhället.

Inte minst visar upplevelsebaserade undersökningar om diskriminering att det är vanligt förekommande att hbtq-personer utsätts för diskriminering. Ett exempel är den undersökning som EU:s byrå för grundläggande rättigheter publicerade 2013 där 36 procent av de svenska respondenterna uppgav att de hade diskriminerats på grund av sexuell läggning under det senaste året. Samtidigt är det endast en liten andel som gör en anmälan till DO.

För att förstärka arbetet vill Moderaterna bland annat se över möjligheterna att stärka diskrimineringsombudsmannens (DO) arbete genom att förstärka spetskompetensen inom DO gällande alla diskrimineringsgrunder. Därtill vill vi se över möjligheterna att stärka påföljderna för brott mot diskrimineringslagen genom att göra det mer kostsamt att diskriminera.

Redan i tidig ålder läggs grunden för många av de synsätt som påverkar senare i livet. Därför är det viktigt att tidigt arbeta med attityder och tolerans och för att alla ges samma förutsättningar för att utvecklas och inte påverkas av omgivningens fördomar eller diskriminering. Ansvar för att stärka arbetet mot diskriminering ligger därför på många delar av samhället.

Utvärdering av diskrimineringslagen

År 2009 trädde diskrimineringslagen (2008:567) i kraft. Lagen ersatte de tidigare diskrimineringslagarna och omfattar fler diskrimineringsgrunder och fler samhällsområden än tidigare. Könsoverskridande identitet eller uttryck lades till som diskrimineringsgrund. År 2011 infördes ett utökat grundlagsskydd mot diskriminering som har samband med sexuell läggning. Tanken var att arbetet för att motverka diskriminering skulle bli tydligare och rakare och därigenom mer effektivt. En ny diskrimineringsersättning infördes för att ersätta individen för kränkningen, men också för att avskräcka från diskriminering genom att ersättningen skulle bedömas utifrån vilken allmänpreventiv effekt nivån kunde ha. Vi anser att det är angeläget att säkerställa att den nya lagen har haft avsedd effekt, och därför bör lagen utvärderas. Inom ramen för översynen bör bland annat möjligheten att skärpa påföljderna för brott mot diskrimineringslagen utvärderas.

Hedersrelaterat förtryck

Hedersrelaterat våld är det våld som syftar till att försvara och bevara en familjs eller släkts goda rykte enligt vissa normer, ofta kopplade till kultur. Hedern försvaras ofta genom kontroll av vad familjens eller släktens olika medlemmar gör med sin sexualitet. Att vara sexuellt normbrytande, som hbtq-personer är, innebär för många stora problem. Mycket tyder dessutom på att det har blivit vanligare med hedersrelaterat förtryck i Sverige.

Många unga hbtq-personer får veta att deras sexualitet är förbjuden eller skamlig och kan känna skuld över att de gör sina föräldrar eller släktingar besvikna. Som samhälle måste vi se detta och agera kraftfullt.

Socialstyrelsen har gjort en kartläggning som visade på brister inom socialtjänsten när det gällde att hantera unga hbtq-personer som utsatts för hedersrelaterat våld. I familjerådgivningssituationer där ungas homo- eller bisexualitet inte accepteras av föräldrarna har t.ex. familjerådgivaren i stället för att ge ungdomarna stöd, uppmanat dem att ha förståelse för föräldrarna för att få familjen att fungera. Arbetet för att

säkerställa ett mer effektivt arbete mot hedersproblematik behöver stärkas, och stödet från samhällets sida till personer som utsätts för hedersförtryck måste bli bättre.

Frågan om hedersproblematik behöver också lyftas i arbetet kring samhällsorientering för nyanlända. Denna samhällsorientering bör betona värderingar om jämställdhet men också om hbtq-personers okränkbara rättigheter.

Åtgärder mot våld i nära relationer och förbättringar av jourboende för hbtq-personer

Att våld förekommer inom relationer är ett samhällsproblem. Våld förekommer även mellan samkönade par men får sällan samma uppmärksamhet som mäns våld mot kvinnor. Att bli utsatt för partnermisshandel är lika fruktansvärt oavsett kön och sexuell läggning. Fysisk och psykisk smärta kan verka djupt nedbrytande på den enskilda. Känslan av att vara hotad kan leda till desperation. Detta är något som vi alla måste ha en öppnare debatt kring och se som det samhällsproblem det är. Moderaterna vill se informationsinsatser mot allmänheten, men också åtgärder för att säkerställa ett gott bemötande från myndigheter och rättsväsendet.

Socialstyrelsen presenterade i maj 2013 en kartläggning av omfattning och kvalitet vid skyddade boenden i Sverige. Där framgår att 91 procent av de skyddade boendena anser att de har kompetens att ta emot personer utsatta för hedersrelaterat våld och 67 procent att de har kompetens att ta emot hbtq-personer. Kartläggningen bekräftar att området domineras av ideella organisationer som utförare. I detta arbete är det kommunerna som har det främsta ansvaret för att skydda enskilda, men övergripande vilar ansvaret på hela samhället. Behovet av förbättringar när det gäller skyddat boende för hbtq-personer bör ses över för att säkerställa ett kontinuerligt bättre skydd.

Förläng och utveckla hbtq-strategin

Alliansregeringen tog initiativ till en samlad strategi med långsiktiga insatser för att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Det var den första samlade strategi som antagits i syfte att främja hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter inom olika områden. Strategin identifierar ett antal fokusområden och definierar ambitioner inom dessa, i syfte att nå ökad kunskap och likvärdigt bemötande inom dessa fokusområden. Det var första gången som en samlad strategi antogs som ett led i arbetet för lika möjligheter och rättigheter för hbtq-personer. Strategin ska följas upp under 2017. Arbetet med en samlad hbtq-strategi bör fortsätta och uppdateras utifrån de samhällsförändringar vi sett. Detta är inte minst angeläget mot bakgrund av att Sverige sjunker i internationella rankingar på hbtq-området.

Alla människor ska ha möjlighet att leva sina liv utan att behöva dölja sin sexuella läggning, sin könsidentitet eller sitt könsuttryck på grund av rädsla för att utsättas för diskriminering, våld eller andra kränkningar. Förutsättningarna måste vara goda för att delta i samhällslivet, för att vara öppen med sin läggning i skolan, för att få en jämlik vård och omsorg och för att känna sig trygg. Möjligheterna att bilda familj måste vara goda.

För att främja att rättigheterna och möjligheterna för hbtq-personer stärks krävs en aktiv samlad strategi och ett ansvarstagande från stora delar av samhället. Stat, landsting

och kommuner måste tillsammans verka för förbättringar där problem och brister har uppmärksammats.

Strategin ger en översiktlig bild av situationen för hbtq-personer i Sverige i dag och de insatser som vidtagits för att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck. Bilden visar på framsteg som gjorts och problem som kvarstår. Genom strategin ges arbetet en mer samlad och långsiktig form genom att det placeras inom ramen för en sammanhållen struktur. Det är viktigt att detta arbete inte avstannar utan stärks och utvecklas.

Strategin består idag av ett antal fokusområden och strategiska myndigheter. De fokusområden som ingår i strategin bedöms vara av central betydelse för hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter. För varje område finns en av regeringen uttalad ambition som utgår från de av regering och riksdag redan beslutade målen för respektive politikområde.

De fokusområden som strategin omfattar är:

- våld, diskriminering och andra kränkningar
- unga hbt-personer
- hälsa, vård och sociala tjänster
- privat- och familjeliv
- kulturområdet
- civila samhället.

Moderaterna vill att samma fokusområden ska råda framöver men att arbetet ska förstärkas ytterligare.

I grunden handlar en strategi för hbtq-personers rättigheter om att säkerställa respekt för den enskilda människans frihet och värdighet såsom dessa principer kommer till uttryck i regeringsformen. För Moderaterna är det viktigt att arbetet inkluderar alla delar av samhället. Moderaterna vill se en förlängning och uppdatering av strategin som ytterligare förtydligar att samtliga kommuner och landsting ska kunna visa hur man på ett strukturerat sätt bemöter hbtq-personer i den egna verksamheten. Detta gäller såväl de medborgare som nyttjar verksamheterna som de egna medarbetarna. Vi vill vidare att samtliga kommuner och landsting inför hbtq-handlingsplaner. Det ska finnas en grundläggande hbtq-kompetens hos de anställda. Vi vill också se ökad hbtq-certifiering av förskolor och skolor.

Det är dessutom angeläget att lyfta fram äldre hbtq-personers situation. Socialstyrelsen kartlade i höstas äldreomsorgen i Sveriges små och mellanstora kommuner, och det visade sig att inte ens en av tio hade med hbtq-perspektiv i utbildningen av sin personal. Samtidigt visar samma rapport att det i dag finns cirka 15 000 äldre hbt-personer i behov av vård eller hemtjänst. Här finns det en enorm förbättringspotential. Vi vill fortsätta byggandet av ett tryggt samhälle som inkluderar alla människor och alla familjer – ett tryggare Sverige där alla behövs.

Främja unga hbtq-personers situation i skolan och förbättra elevhälsan

Alla elever har rätt att känna sig trygga i skolan. Tyvärr är mobbning och kränkningar av hbtq-elever fortfarande ett stort problem. EU:s byrå för grundläggande rättigheter (FRA) presenterade 2013 en undersökning om hbtq-personers erfarenheter av diskriminering och hatbrott i EU:s medlemsstater. Resultaten visar att hbtq-personer

ofta lider av att inte kunna vara sig själva i skolan. Många döljer därför sin identitet. Inom skolans område har hälften av hbtq-personerna i Sverige bevitnat negativa uttalanden eller beteenden gentemot andra hbtq-elever.

Vi vill därför att Skolverket i samråd med Skolinspektionen, Brå och Folkhälsomyndigheten utarbetar en webbaserad pilotmodell, liknande Matematiklyftet, med syfte att kunna erbjuda ett digitalt kompetenslyft i frågor som rör att förebygga mobbning, våld och kränkningar i skolan. Det är viktigt att modellen, i likhet med andra insatser mot mobbning, våld och kränkningar, är evidensbaserad och utvecklas med stöd i aktuell forskning. Moderaterna avsätter 2 miljoner kronor för att ta fram en webbaserad pilotmodell för att förebygga mobbning, våld och kränkningar.

Moderaterna vill även att samtliga kommuner och landsting ska kunna visa hur de på ett strukturerat sätt bemöter hbtq-personer i den egna verksamheten och att det genomförs hbtq-certifieringar av betydligt fler verksamheter som förskolor och skolor. Även verksamheter som inte är hbtq-certifierade ska ha en grundläggande hbtq-kompetens och ett gott bemötande.

Moderaterna vill vidare att Skolinspektionen får ett tydligt uppdrag att följa upp hur väl Sveriges skolor efterlever skollagen avseende likabehandling – detta gäller såväl kommunala som fristående skolor inklusive konfessionella skolor. Lagen är tydlig om att en inte ska utsättas för kränkningar för vem en är som person eller vilken sexualitet en har. Det regleras bland annat i diskrimineringslagen och skollagen.

Modernisera familjeförsäkringen

Moderaterna anser att föräldraförsäkringen inte fullt ut är anpassad till dagens verklighet där familjer kan se väldigt olika ut. Därför vill vi se över möjligheten för fler att kunna ta del av föräldraförsäkringen. Detta skulle kunna underlätta för exempelvis stjärnfamiljer, men även i alla familjekonstellationer som uppstår till följd av separationer. En sådan flexibilitet är naturligtvis viktig för att fler barn ska kunna få omsorg av de vuxna som är närstående.

Förbättra möjligheterna till familjebildning för hbtq-personer

Hbtq-personers rättigheter inom familjerätten har gradvis stärkts i Sverige under de senaste decennierna. I dag gäller samma regler för alla par, oavsett om de är av samma kön eller olika kön, när det gäller exempelvis samboende, adoption och äktenskap. Men i synnerhet för män är möjligheterna att bli föräldrar fortfarande begränsade, även om många finner lösningar. En modern familjepolitik måste erkänna de barn som idag redan lever i dessa familjer, och dessa barns rättigheter. Barnen måste stå i fokus. Därtill behöver vi se över möjligheten att förbättra förutsättningarna att bli föräldrar. För vissa personer som önskar få barn kan adoption eller assisterad befruktning vara ett alternativ.

Bättre möjligheter till adoption

Samkönade par har sedan 2003 haft möjlighet att bli adoptivföräldrar, men ännu har inget barn förmedlats genom internationell adoption till ett samkönat par. När Myndigheten för internationella adoptionsfrågor (MIA) frågar utländska myndigheter om möjligheten för samkönade par att adoptera i de olika ursprungsländerna har svaret hittills i samtliga fall, utom från Sydafrika, blivit att detta inte är möjligt. När det gäller

nationella adoptioner har det, bortsett från närståendeadoptioner, endast förekommit i ett fåtal fall att barn har adopterats till samkönade par. Förutsättningarna för samkönade pars möjligheter till adoption behöver förbättras. Därför behövs insatser för att stärka möjligheterna till såväl nationell som internationell adoption.

Stärk rättsskyddet för barn som blivit till genom surrogatmoderskap

Alla familjer ska kunna vara trygga i Sverige oavsett hur de har bildats. Det finns redan i dag många barn runt om i landet som är födda genom surrogatmoderskap utomlands. Bland dessa finns också hbtq-familjer. Dagens lagstiftning är inte anpassad för de omständigheter som surrogatmoderskap utomlands medför, och familjerna möts av en lång rad svårigheter gällande till exempel rättsliga oklarheter kring vårdnadshavare, rätt till föräldrapenning samt vad som gäller vid sjukdom eller olycksfall. Familjerna riskerar att hamna i utdragna och oklara processer som innebär oro och otrygghet.

De möjligheter som redan finns i andra länder att bilda familj genom surrogatmoderskap innebär att fler barn i Sverige i framtiden kommer att vara födda på detta sätt. Lagstiftningen bör ändras i takt med samhällsutvecklingen och anpassas efter den verklighet som människor lever i. Barnen finns här redan idag. De bor med sina familjer och växer upp tillsammans med sina vänner. De går i förskolan eller skolan och deltar i olika fritidsaktiviteter.

Under åren 2007 till 2012 handlade 29 kommuner i Sverige ungefär 100 ärenden med barn som tillkommit via surrogatarrangemang utomlands. Denna takt har därefter troligen ökat ytterligare de senaste åren. Migrationsverket har mottagit ungefär ett nytt ärende per vecka avseende svenskt medborgarskap gällande barn som tillkommit via surrogatmoderskap i andra länder.

I betänkandet Olika vägar till föräldraskap uttrycks det bland annat att Sverige inte kan anses ha något ansvar för barn som tillkommit utomlands om de inte är svenska medborgare. Vi delar inte den uppfattningen. Barn som tillkommer via surrogatarrangemang utomlands ska ha rätt till samma trygghet och rättssäkerhet som andra barn. Det ställer tydliga krav på ansvarstagande.

I sitt remissvar på utredningen gör Statens medicinsk-etiska råd en annan analys jämfört med utredningen och drar andra slutsatser. De menar att barn som tillkommit utomlands genom surrogatmoderskap har gjort det för att svenska medborgare och andra personer med hemvist i Sverige försökt finna alternativa vägar att få barn. Statens medicinsk-etiska råd uttrycker att de här barnen har en stark koppling till Sverige och att den svenska staten bör ta ett visst ansvar för vad medborgare gör utomlands. Det genomförda surrogatarrangemanget har till syfte att de tilltänkta föräldrarna ska ta med sig barnet till hemlandet. Statens medicinsk-etiska råd drar slutsatsen att Sverige inte kan fransäga sig ansvaret för dessa barn.

Moderaterna uppmanar regeringen att återkomma med hur lagstiftningen kan förtydligas för att de familjer med barn som tillkommit genom surrogatmoderskap och redan i dag finns i Sverige ska få en bättre rättslig situation och samma självklara trygghet som alla andra familjer.

Tillåt surrogatmoderskap i Sverige

Utredningen om olika vägar till föräldraskap har landat i slutsatsen att surrogatmoderskap inte ska tillåtas i Sverige. Det är olyckligt att utredningen när det gäller altruistiska surrogatmoderskap till betydande del argumenterar som om dessa i

huvudsak liknar och fungerar som kommersiella surrogatmoderskap. Det är även en brist i utredningen att erfarenheterna av altruistiskt surrogatmoderskap från andra länder inte redovisats i slutbetänkandet. Det handlar exempelvis om Nederländerna och Belgien. I Nederländerna finns studier som täcker in i stort sett samtliga personer som genomgått altruistiskt surrogatmoderskap från och med när det blev tillåtet enligt lag år 1997.

Vi har tilltro till att människor kan fatta välgrundade och avvägda beslut och ta ansvar för dessa. Vi menar vidare att beslut om surrogatmoderskap inte kan antas vara beslut som präglas av att de fattas snabbt och oöverlagt under tidspress, utan att beslut av denna natur mellan närstående fattas i ömsesidig respekt, närhet och kärlek. Vi tror att det finns många som skulle uppskatta friheten att kunna hjälpa en nära vän eller anhörig att skaffa barn.

Moderaterna är öppna för att altruistiskt surrogatmoderskap bör tillåtas i Sverige. Detta skulle också förbättra förutsättningarna för hbtq-personer att bilda familj och få denna familjebildning erkänd av samhället.

Vi hyser stor respekt för komplexiteten i frågor som rör assisterad befruktning, inte minst surrogatmoderskap. Ett tillåtande av surrogatmoderskap kräver att centrala frågor om föräldraskap besvaras.

Det finns också svårigheter med risker för påtryckningar mot kvinnor om surrogatmoderskap skulle tillåtas. Det är avgörande att säkerställa att påtryckningar och tvång inte får förekomma i Sverige.

Rätten till självbestämmande och informerat samtycke är grundläggande. Det informerade samtycket ställer krav på att en människa dels ska få tillräcklig information, dels ska förstå denna information innan hon eller han lämnar sitt samtycke. Utredningen har tagit fram förslag på hur processen kring surrogatarrangemang i Sverige skulle kunna se ut. Dessa utgör en god grund att bygga vidare på.

Barnets och de tilltänkta föräldrarnas perspektiv är viktiga. Vid ett förfarande med surrogatmoderskap är det centralt att varje sådant föregås av en omsorgsfull lämplighetsbedömning. Detta gäller både den tilltänkta surrogatmodern och de blivande föräldrarna.

Vi menar att regeringen nu efter remissperiodens slut bör se över frågan i syfte att ta fram förslag som möjliggör altruistiskt surrogatmoderskap i Sverige.

Utred informationsplikten mot bakgrund av ny kunskap och fortsatt arbetet med hiv-prevention

Folkhälsomyndigheten lanserade kunskapsunderlaget Smittsamhet vid behandlad hivinfektion år 2013. Där slås fast att risken för att överföra hiv genom sexuell kontakt vid välfungerande behandling och användande av kondom är minimal. I rapporten konstaterar man också att dagens effektiva medicinska behandling mot hivinfektion har medfört en drastiskt minskad sjuklighet och dödlighet hos patienter med hivinfektion. Behandlingen har också visat sig ha en effekt på smittsamheten hos de enskilda patienterna och på smittspridningen på befolkningsnivå. Målet måste vara att arbeta för att ingen smittas av hiv och att alla smittade medicinerar sig. För att åstadkomma detta behöver lagstiftningen uppdateras utifrån rådande kunskapsläge. Mycket talar för att lagen är kontraproduktiv ur ett preventionsperspektiv.

Majoriteten av dem som blir smittade med hiv blir det av någon som inte själv vet om att han eller hon bär på hivviruset. Nysmittade är som mest smittsamma, och då

känner man ofta inte till sin hiv-status. Det finns därför en del som tyder på att informationsplikten inte löser problematiken. Det viktiga är framförallt att se till att fler testar sig och får behandling så att smittorisken drastiskt minskar. Mot bakgrund av detta menar Moderaterna att informationsplikten förutsättningslöst behöver utredas samtidigt som annat preventivt hiv-arbete måste fortsätta vara aktivt och starkt.

Låt icke-diskriminering råda vid blodgivning

Ofta råder blodbrist i olika delar av landet. Ändå ser reglerna olika ut beroende på sexuell läggning. Detta tar sig uttryck i Socialstyrelsens regelverk för blodgivning som innebär att en heterosexuell blodgivare som har samlag med en ny partner måste vänta tre månader innan han eller hon får donera blod, medan en homosexuell man måste vänta ett år. Vi menar att regler bör fokusera på riskbeteende, inte på sexuell läggning.

Sänk åldersgränsen vid juridiska könsbyten och andra åtgärder kopplade till könsbyte

Enligt lagen (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall ska den som vill ändra juridisk könstillhörighet i Sverige, efter egen ansökan, få fastställt att han eller hon har en annan könstillhörighet än den som framgår av folkbokföringen, om han eller hon sedan en lång tid upplever att han eller hon tillhör det andra könet, sedan en tid uppträder i enlighet med denna könsidentitet, antas komma att leva i denna könsidentitet även i framtiden och har fyllt arton år.

Många problem har rapporterats för personer som har ändrat könstillhörighet. Bland annat har Socialstyrelsen rapporterat att många upplevt ett stort problem att få nya betyg och intyg med den nya identiteten. Detta bör ses över och åtgärdas. Socialstyrelsen konstaterade för ett antal år sedan i rapporten Transsexuella och övriga personer med könsidentitetsstörningar att det finns brister inom hälso- och sjukvården i vården och behandlingen av transsexualism och övriga könsidentitetsstörningar. Mycket tyder på att problem fortsatt finns och att åtgärder därför bör vidtas.

I januari 2015 publicerades ett betänkande från den statliga utredningen Åldersgränsen för fastställande av ändrad könstillhörighet (dir. 2014:20). Där föreslås att man ska ersätta den nuvarande könstillhörighetslagen med två nya lagar för att skilja de juridiska och medicinska delarna av den könskorrigeringens processen från varandra. Utredningen föreslår även att åldersgränsen för tillståndsprövning gällande ändrad juridisk könstillhörighet och ingrepp i könsorganen och könskörtlarna ska sänkas. Att ändra sitt juridiska kön är en förutsättning för att få tillgång till officiella handlingar som pass och id som också speglar det kön man identifierar sig med. Eftersom man i Sverige behöver visa legitimation eller ange sitt personnummer för de mest vardagliga saker kan det leda till betydande problem för den enskilda att inte kunna byta juridiskt kön.

Moderaterna anser att frågan är komplex men bedömer att nuvarande lagstiftning behöver bli mer flexibel så att juridiskt könsbyte under vissa förutsättningar ska vara möjligt även för personer under 18 år.

Förbättra situationen för äldre hbtq-personer

Moderaterna vill se en jämlik hälso- och sjukvård. Det innebär att vård och behandling ska erbjudas på lika villkor och med gott bemötande till alla, oavsett bostadsort, ålder, kön, funktionsnedsättning, utbildning, social ställning, etnisk eller religiös tillhörighet eller sexuell läggning. Socialtjänsten ska främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet.

I kartläggningen Äldre hbt-personer och kommunernas vård och omsorg om äldre (2013) skriver Socialstyrelsen följande: ”I ett femtonårsperspektiv framåt kommer antalet personer i befolkningen som är 80 år och äldre att öka mycket kraftigt. I de generationer som når höga åldrar de närmsta åren, och där behoven av vård och omsorg är stora, förväntas en högre andel än hittills vara öppna med sin sexuella läggning. För att dessa äldre personer ska få de tjänster de har rätt till och ett gott bemötande krävs att kommuner och enskilda utförare som arbetar på kommunens uppdrag skapar en handlingsberedskap för en sådan utveckling.”

Detta är en fråga som behöver mer uppmärksamhet, inte minst i den hbtq-strategi som Moderaterna vill förlänga och uppdatera. Det kan handla om att identifiera behov och intresse för olika former för att ge vård och omsorg, integrerat eller i särskilda lösningar i större kommuner – däribland hbtq-boenden. Mångfald och valfrihet är här, som i många andra sammanhang, centralt.

Kartläggningen visade bland annat att ytterst få samkönade par bor tillsammans i särskilda boenden för äldre. Inte någon kommun eller stadsdel i storstäderna rapporterar att de från verksamheterna fått något klagomål knutet till äldre homosexuellas, bisexuellas, eller transpersoners vård och omsorg. Det resultatet kan tolkas på olika sätt och behöver inte innebära att verksamheten möter de behov som denna grupp har. Det kan istället vara ett tecken på att dessa personer inte öppet vill visa sin sexuella läggning, menar Socialstyrelsen.

Knappt tio procent av landets kommuner har behandlat hbtq-frågor i sin fortbildning eller i information till personalen. Av de kommuner med mer än 50 000 invånare som har arbetat för att motarbeta våld i nära relationer har 37 procent beaktat äldre hbtq-personer, vilket visar att det arbetet har medfört ett ökat fokus på denna grupp.

Värna möjligheten att låta idrottsrörelsen främja inkludering av hbtq-personer

Idrottsrörelsen fyller en mycket viktig funktion i samhället. Det är en viktig del av civilsamhället och en av de största folkrörelserna i vårt land. Inte minst är idrottsrörelsen viktig för sammanhållningen i samhället och de värderingar som håller samhället samman. Idrottsrörelsen är viktig för att motverka segregation och kan även vara betydelsefull för att främja att fler människor vågar vara öppna med sin sexuella läggning och könsidentitet.

I Ungdomsstyrelsens rapport Om unga hbt-personer anges att 39 procent av de unga heterosexuella männen (16–25 år) idrottar varje vecka i en förening. Bland homo- och bisexuella män var andelen 22 procent. Av de unga heterosexuella kvinnorna (16–25 år) svarade 36 procent att de idrottar varje vecka i en förening. Bland homo- och bisexuella var andelen 26 procent.

Riksidrottsförbundet har idag en policy mot sexuell diskriminering och arbetar med att sprida kunskap och information om frågor rörande hbtq. Det gör man bland annat

genom information, utbildning och seminarier. Det arbete som idrottsrörelsen gör är välkommet. Möjligheten att stödja idrottsrörelsen i denna funktion bör ses över.

Säkerställ att Sveriges röst för hbtq-personers rättigheter i EU och internationellt är stark

Situationen för hbtq-personer är svår i många av världens länder. Samkönade relationer är förbjudna i drygt 70 länder. Tolv länder har dödsstraff för homosexuella handlingar. Genom utrikes- och biståndspolitiken kan Sverige spela en viktig roll för att stärka mänskliga rättigheter, frihet och demokrati. Moderaterna vill att Sverige ska vara en tydlig röst i världen för hbtq-personers rättigheter.

I tider när länder stiftar lagar som kränker människor på grund av deras sexuella läggning måste Sverige stå upp för hbtq-personers rättigheter. Vår utrikes- och biståndspolitik måste vara värderingsdriven och våga ta strid för mänskliga rättigheter.

Under alliansregeringen anpassades biståndet till en rad länder för att ge starkare stöd och hjälp där hbtq-personer är särskilt utsatta. Dessutom drogs biståndet till Uganda in när särskilt omfattande kränkningar av hbtq-personers mänskliga rättigheter förekom. Svensk biståndspolitik måste markera mot kränkningar av hbtq-personers rättigheter.

Moderaterna vill även lyfta hbtq-frågorna inom EU. Moderaterna vill att registrerade partnerskap och samkönade äktenskap som ingåtts i Sverige erkänns i hela EU.

Olof Lavesson (M)

Ewa Thalén Finné (M)

Karin Enström (M)

Cecilia Widegren (M)

Andreas Norlén (M)